

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра лісівництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННІ ЛіСПГ
проф. Роман ВАСИЛИШИН
03.06. 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри лісівництва
протокол №22 від 28.05.2024 р.
Завідувач кафедри, доц.
Наталія ПУЗРІНА

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Лісове господарство»
Гарант ОП
доц. Наталія ПУЗРІНА

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НЕДЕРЕВНІ РЕСУРСИ ЛІСУ**

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

Освітня програма «Лісове господарство»

Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства

Розробник: доцент, канд. с.-г. наук, Левченко В.В.

Київ-2024 р.

Опис навчальної дисципліни Недеревні ресурси лісу

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	205 «Лісове господарство»	
Освітня програма	Лісове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6,0	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	3	3
Семестр	5	5
Лекційні заняття	30 год	6 год
Практичні заняття	30 год	8 год
Самостійна робота	120 год	166 год
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів теоретичних знань, вмінь та навичок для заготівлі і перероблення лісових ягід, плодів, грибів, лікарських рослин та інших видів недеревної продукції лісу, що має важливе значення для збільшення виробництва високоякісної харчової та лікарської продукції і раціонального використання лісових ресурсів.

Завдання дисципліни – одержання студентами необхідних знань по раціональному використанню і відновленню недеревних ресурсів лісу та здійсненню побічних користувань. Це знання технологій сінокосіння та заготівлі кормів, технологій збору та перероблення дикорослих плодів, грибів, технологій збору лікарських рослин та їх вирощування, заготівлі і використанню деревної зелені та інших корисних продуктів лісу. Значна увага приділяється ознайомленню з лісовим бджільництвом та вивченню нормативних документів.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського

господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

загальна компетентність (ЗК): знання та розуміння предметної області та розуміння професії (ЗК 7); здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК8); прагнення до збереження навколишнього середовища (ЗК10).

спеціальні (фахові) компетентності (СК): здатність застосовувати знання і уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства (СК1); здатність вирішувати поставлені завдання з інвентаризації лісів, оцінювати лісові ресурси та продукцію (СК7); здатність планувати й реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів (СК11); екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях (СК12).

Програмні результати навчання (ПРН): володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства (ПРН4); застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності (ПРН7); інтегрувати та удосконалювати виробничі процеси ведення лісового господарства відповідно до чинних вимог (ПРН12); виконувати чітко та якісно професійні завдання, удосконалювати технологію їх виконання та навчати інших (ПРН14).

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Лісові кормові угіддя та дикорослі плодово-ягідні рослини лісів України													
Тема 1. Використання недеревних ресурсів лісу	1–3	32	6	6			20	28	1	2			25
Тема 2. Лісові кормові угіддя	4, 5	28	4	4			20	27	1	1			25

Тема 3. Дикорослі плодово-ягідні рослини лісів України	6–8	37	6	6		25	39	1	2			36
Разом за змістовим модулем 1		97	16	16		65	94	3	5			86
Змістовний модуль 2. Збір та заготівля грибів, лікарської сировини. Лісове бджільництво												
Тема 1. Збір і заготівля їстівних грибів	9, 10	23	4	4		15	32	1	1			30
Тема 2. Заготівля лікарської сировини у лісах України	11, 12	23	4	4		15	32	1	1			30
Тема 3. Лісове бджільництво	13–15	37	6	6		25	22	1	1			20
Разом за змістовим модулем 2		83	14	14		55	86	3	3			80
Усього годин		180	30	30		120	180	6	8			166

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Використання недеревних ресурсів лісу	6
2	Біоекологічна і господарська характеристика трав'яних рослин природних кормових угідь	2
3	Заготівля та облік сіна	2
4	Біоекологічна характеристика та практичне використання дикорослих плодово-ягідних рослин	4
5	Збір, заготівля та переробка дикорослих плодово-ягідних рослин	2
6	Біологічна характеристика та практичне використання грибів	2
7	Збір, заготівля та переробка їстівних грибів	2
8	Біоекологічна характеристика та практичне використання дикорослих лікарських рослин	2
9	Збір, заготівля та первинна переробка лікарської сировини	2
10	Кормова база бджільництва у лісі	6

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Використання недеревних ресурсів лісу	60
2	Продукти бджільництва	60

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- захист практичних робіт.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- захист практичних робіт.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1497>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикум;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Кияк Г. С. Луківництво. Київ : Вища школа, 1980. 303 с.
2. Практикум з лісівництва : навч. пос. / Свириденко В. Є., Киричок Л. С., Бабіч О. Г., Бондар А.О. Київ : Арістей, 2011. 468 с.
3. Рябчук В. П. Недревна продукція лісу. Львів : Світ, 1996. 312 с.
4. Свириденко В. Є. Побічне користування лісом : навч. посіб. Київ : 2002. 240 с.
5. Телишевский Д. А. Комплексное использование недревесной продукции леса. Москва : Лесная пром-сть, 1986. 261 с.
6. Телішевський Д. А. Гриби, ягідники і лікарські рослини лісів України. Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1972. 152 с.
7. Токарева О. В., Левченко В. В., Лакида М. О. Недревні ресурси лісу: навч. посіб. Київ : КОМПРИНТ, 450 с.

Допоміжні

1. Дари лісів / Єлін Ю. Я., Зерова М. Я., Лушпа В. І., Шабарова С. І. Київ : «Урожай», 1987. 304 с.
2. ДСТУ 4674:2006. Сіно. Технічні умови. [Чинний від 2007-10-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2008. 16 с. (Національний стандарт України).
3. ДСТУ 4497:2005: Мед натуральний. Технічні умови. [Чинний від 2007-01-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 24 с. (Національний стандарт України).
4. Елин Е. Я., Мещеряков Г. И. Атлас растений-индикаторов лесов Украины. Киев : Урожай, 1973. 288 с.
5. Зерова М. Я. Атлас грибів України. Київ : „Наукова думка”, 1974. 252 с.
6. Зерова М. Я., Єлін Ю. Я., Коз’яков С. М. Гриби: їстівні, умовно-їстівні, неїстівні та отруйні. Київ : Урожай. 1984. 204 с.
7. Катіна З. Ф., Івашин Д. С., Анісімова Н. І. Дикоростучі лікарські рослини УССР. Київ : Здоров’я, 1965. 310 с.
8. Краснов В. П., Орлов О. О., Ведмідь М. М. Атлас рослин-індикаторів і типів лісорослинних умов Українського Полісся. Новоград-Волинський : «НОВОград», 2009. 488 с.
9. Мигаль А. В., Бокоч В. В. Недревні ресурси : навч. посіб. Ужгород : Вид-во УжНУ "Говерла", 2017. 128 с.
URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16457/1/%D0%9D%D0%>

B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%
%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8
%D0%BA_%D0%9C%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C_%D0
%91%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D1%87_2017%281%29.pdf (дата
звернення 30.04.2024).

10. Поліщук В. П., Гайдар В. А. Пасіка. Київ : Ділова Україна, 1993. 272 с.

11. Телишевский Д. А., Козак В. Т., Таргонский П. Н. Сбор и заготовка грибов. Москва : Лесн. пром-сть, 1983. 239 с.

Інтернет-джерела

1. Лісовий кодекс України: закон України від 21 січня 1994 №3852-ХІІ (в редакції від 03 липня 2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення: 12.03.2024).

2. Про затвердження Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України : постанова КМУ від 23.04.1996 р. №449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-96-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.05.2024).

3. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів : постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. №761 (в редакції від 12 грудня 2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.04.2024).

4. Про затвердження Правил використання корисних властивостей лісів : наказ Мінагрополітики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1536-12#Text> (дата звернення: 14.04.2024).

5. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи : закон України від 27.02.1991 р. № 791а-ХІІ (в редакції від 27 травня 2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791%D0%B0-12#Text> (дата звернення: 14.04.2024).